

Amer. Magyar
Világ
1975 aug. 24.

SZIKLAY ANDOR:

MAGYAR LÁBNYOMOK ...

(Washington) — A pszichoanalitika nemzetközi irodalma Freud legelső apostolai közt, a diagnózisok és gyógy módok továbbfejlesztői sorában tartja nyilván Ferenzi Sándort. Működése minden ágáról irtak, ismeretes minden elgondolása — de magánélete csukott könyv maradt. Váratlanul, véletlenül tudtam meg a nagy lélekelemzőről valamit, amit talán kár lenne el nem mondani, már csak azért is, mert egy régi barátja mondta el intim társaságban, New Yorkban, több mint husz évvel ezelőtt. Az elbeszélő maga is figyelemre méltó lábnymokat hagyott a magyarság külföldi országutjain, amelyekre már jelentékeny otthoni ranggal érkezett. Varró István, a két háború közt a budapesti Iparkamara egyik vezetője, neves közgazdász, szociológiai író és fordító, a „Századunk” társszerkesztője, majd ideát bibliofil könyvszakértő és művészi könyv-restauráló, ma sem elfelejtett ember ott fenn Chicagóban; node nem is volt könnyen elfeledhető, sem külsőben, kissé Móricz Zsigmondos fejfel és bajusszal, sem szellemileg, nagy kulturájával és meleg humorával. Két év múlva lenne százestendős. (Ma is tevékeny az özvegye, a 94 éves „Gréte néni”, Varró Margit, aki az én már többször említett, számomra oly becses 1931-es „Génius Kis Lexikon”-omban saját teljesítményei alapján férjétől különállónan mint „kiváló zongora-pedagógus és szakíró” szerepel. Bartók köréhez tartozott; Rév Lili, Károlyi Gyula és más kitűnő zongoraművészek kerültek ki a keze alól.)

Ahogy Pista bácsi mesélte, az eset idején fiatal orvos volt Ferenczi, a Rókus Kórházban dolgozott s ott gy kis hófehér lakó-kamrácskához ingyen kosztot is apott. Szabad óráiban olykor bejárt Dr. Felletár mil egyetemi magántanár előadásaira; érdekelték bizonyos új szempontok, amelyeket ez a komor regur, már udvari tanácsos, de a társadalomtól elárkózott különc, szinte kimerithetetlenül vetett be előadásai anyagába. Egy izben Ferenczi felállt és fel-tett egy kérdést, utána egy másodikat, egy harmadi-
kat. Belemelegedtek; folytatták az előadás után — és aztán Felletár professzor lakásán azon az estén, majd egy másikon, és sorozatosan. Jóbarátok lettek. Egy alkalommal Felletár elnézést kért: el kell mennie, eljár valahova, ahol bizonyos kísérleteket végeznek... nem orvosi téren...nem is általánosan elfogadott alapon...jőjjön el Ferenczi is, ha érdekli...spiritiszta szeánszot tartanak egy baráti háznál...és a médium a saját unokahuga.

Nemcsak meghatározott kiletű szellemeket igye-
keztek idézni több-kevesebb sikerrel, hanem — mint Ferenczi részletesen elmondta Varrónak a későbbi években — különféle ismeretlen szellemektől kértek válaszokat bizonyos orvostudományi, zenei, képző-művészeti vonatkozásokban. Kiderült, hogy több fi-
ziológiai és kémiai probléma ujszerű megvilágítása Felletár egyes előadásain, mint a szeánszon megjegyezte, innen származott. Akár az állítólagos szellem-sugallatok, akár a szinte hipnotikus hangulatból fakadt indítékok voltak felelősek: maradt a tény, mondta Ferenczi (aki egyébként nem hitt tulvilági létben, élők és holtak flörtölésében), hogy itt akár embe-

berben levő, akár emberen kívül álló, de feltétlenül értelmünkön fölüli erők működtek. Fel is tett egy kérdést, egyszerűt, rövidet, keményet: „Mit csinál az, akire én most gondolok?” A választ a médium, egy csöndesszavu fiatal lány, azonnal megadta: „éppen felül az ágyban, vizet kér...de most hátraesik...meghal...”

Ferenczi vette a kalapját és ahhoz a nagybeteg barátjához indult, akire célzott. Már nem találta életben. A családtagok megerősítették a médiumtól kapott leírást. Ennek az élménynek következtében kezdett foglalkozni Ferenczi telepátikus jelenségekkel, „ESP” (extrasensory perception”) tudományos vizsgálatok alá vett tüneteivel és szigoruan ellenőrzött lehetőségeivel. Szellem-játék nem érdekelte, de az emberi képességének magasabb fokú, egy majd a mienknél haladottabb fejlődési fokon megismerhető és gyakorolható skáláját egyre behatóbban kutatta. Irodalmi hagyatékának gondnoka, Dr. Bálint Mihály, többször mondta, hogy „sokminden” van az iratok közt, ami erre a különleges területre tartozik. Állítólag Ferenczi és Freud közt többször esett szó a tárgyról, és mindketten végeztek kísérleteket egyes fogé-

kony páciensek közreműködésével — de a jegyzeteket sohasem dolgozták fel, hanem azok — Bálint szerint — „a washingtoni Freud Archivum-ban” vannak... De ilyen nevű okmánytár itt Washingtonban nincs. A „Psychiatric Institute of America”, a Psychoanalytical Center”, a „Psychiatric Institute of Washington” és több más illetékesnek látszó intézményben mitsem tudnak a dologról.

Dr. Fodor Nándor nevét hiába keresem a Manhattan telefonkönyvben. („Fodor, Mrs. Nandor” ott van...) Találkozásunk alkalmával, 1954-ben, már nemzetközi híró u.n. „parapszichológus” volt. Ő mondta el ugyancsak Felletárról és Ferencziről a következő esetet.

Az öreg tanár 1917-ben, 83 éves korában, meg-

halt. A törvényszéki vegytani intézet igazgatója volt az utolsó hónapokig; a spiritizmus gyakorlását sem hagyta abba, csak amikor már betegeskedés gátolta. Ferenczi még felkereste időnként — és most megjelent a ravatalnál, amelyet néhány idős rokon mellett kartársak és tisztelők egy csoportja vett körül. Csodálkozott, hogy nem látta ott Felletár unokahugát, a médi-umot, de nem kérdezősködött utána. A koporsót temetkezési intézeti alkalmazottak a gyászkocsira akarták emelni. Nem bírták megmozdítani. Két-három gyászoló segédkezett. Így sem ment a dolog. Húzták, vonták, emelték; nem mozdult a koporsó — mintha oda lett volna szegezve. Egyszerre csöngettek

odakünn: bejött az elköltözött unokahug. Odament a koporsóhoz, rátette a kezét mintegy bucsuzóul, aztán félreállt. És most már föl lehetett emelni azt; indulhattott a gyászmenet a temetőbe.

Mindez rendben is lenne, hiszen olyan derűs bölcsességgel mondja az olasz: „Se non e vero”, stb., vagyis: ha nem is lenne éppen igaz, mindenesetre érdekes... A legközelebbi kérdés azonban ez: csakugyan vannak-e erre mifelénk Ferenczi-iratok, amelyek még nem ismeretesek? A hagyatékgondnoka azt állította, hogy igen. Átadjuk a körültekintést és a szót az utánunk jövőknek.

